

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR

DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR:

MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L V

Ett prejudikat.

Läkarvård åt landsbygdens skolbarn! Av Olivia Nordgren.

Landsbygdens skolbarn. Av Urban Hjärne.

Från sammanträde i Paris ... Intervju med Ingegerd Palme.

Kvindesagsproblemer i Folkens Forbund. Av Henni Forchhammer.

Yrkesundervisningen — en planerad omarbetning. Intervju med undervisningsrådet Nils Fredriksson

Kvinnorna i Stockholm och förvärvsarbetet. II. Av Karin Bergman och Karin Kock.

Vem söker skilsmässa? Av Sonja Branting-Westerståhl.

Nu blomma mandelträden ... Av Ellen Rydelius.

Carolina Benedicks-Bruce in memoriam. Av Gulli Petrini.

En skrivelse till socialministern. En donation.

Kretsmeddelanden.

ÅRGÅNG 22

Mars 1935

Fredrika-Bremer- Förbundets Byrå

**Klarabergsgatan 48
S T O C K H O L M C.**

**Lämnar råd vid
yrkesval åt kvinn-
lig ungdom. Tel.
204850**

HERTHA

ÅRGÅNG XXII

MARS 1935

HÄFTE 3

ETT PREJUDIKAT.

SÅ HÄR LYDER DEN LILLA NOTISEN i all sin anspråkslöshet:

”Regeringen har upphävt länsstyrelsens i Malmö beslut att uppsäga extra skrivbiträdet fru Maja-Stina Bjerken, född Henriesson, från hennes anställning hos styrelsen på grund av att hon gift sig. Den omständigheten, att klaganden ingått äktenskap, har icke utgjort giltigt skäl att uppsäga henne från hennes anställning hos länsstyrelsen, förklarar K. Maj:t.”

Avgörandet är glädjande, ty det innebär tydligen först och främst ett understrykande av den rättvisa principen, att anställningen skall ske med hänsyn till vederbörandes kvalifikationer för arbete och inte beroende av hennes privata förhållanden. Det är för övrigt den linje, som kvinnorna vid otaliga tillfällen hävdat, när det gällt frågan om anställning i det allmännas tjänst. På grund av de många attackerna mot den gifta kvinnans rätt att enligt behörighetslagen kvarstå i denna tjänst — vi behöva bara tänka på mångfalden av sådana motioner vid förra årets riksdag — har utgången emellertid varit ganska oviss, och man har med spänning följt

den avskedades överklagande och de hänvändelser, som gjorts till K. Maj:t från olika kvinnoorganisationer.

Ett viktigt prejudikat för de extra anställda i statstjänst har nu skapats: det får ej göras någon skillnad mellan ogift och gift kvinna vad anställning och befordran beträffar, och man, d. v. s. de som makten hava, tycks också börja förstå, att angrepp på den gifta kvinnans förvärsarbete *inte* befodra äktenskap och familjebildning. Att den aktuella befolkningssamtalens diskussionen sålunda gjort sitt till för att leda opinionen in på rätt väg, är otvetydigt. Nu får man bara hoppas, att denna väg ej tillåtes växa igen utan hädanefter beträdes av alla dem — inte blott statliga utan även privata arbetsgivare — som i äktenskapets höjande och i värnande om moderskapet se en säker borgen för vårt folks framtid. Ur samhällets synpunkt är det förvisso föga lyckosamt, om ingående av äktenskap skall rendera ”den brottsliga” det svåra straff, som förlusten av anställning innebär!

FALU=ÄTTIKA

Kollektivavtalen och de gifta kvinnorna. Svenska Open Door-gruppens framställning om förebyggande av sådan tillämpning av kollektivavtalen, att gift kvinna i fråga om rätt till förvärvsarbete sättes i sämre ställning än övriga anställda, bör icke föranleda någon regeringens åtgärd, anser Socialstyrelsen och motiverar detta sitt ställningstagande genom att bl. a. framhålla, att endast för en förhållandevis obetydlig del av arbetsmarknaden arbetsvillkoren för kvinnor regleras genom kollektivavtal. En ändrad lagstiftning skulle därför, anser man, endast få en begränsad direkt räckvidd. Det torde också rimligen icke ifrågakomma, heter det vidare, att statsmakterna skrede till reglerande åtgärder på den enskilda företagsamhetens område, innan ståndpunkt tagits ifråga om gifta kvinnors användning i allmän tjänst och offentlig företagsamhet.

Beträffande det sistnämnda yttrandet torde böra erinras, att statsmakterna redan genom behörighetslagen tagit ståndpunkt till frågan och att ingen förändring i läget kan noteras så länge lagen i fråga kvarstår orubbad.

Donation.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET har genom testamenten av fröken Anna Björnlund fått mottaga dels en idyllisk Strängnäsgränd, dels de medel, som under namn av S. Gumælii Donationsfond inestå hos A.-B. S. Gumælii Annonsbyrå och som f. n. uppgå till ett belopp av c:a 45.000 kr. Förbundsstyrelsen har nu beslutat mottaga donationen, som överlämnats

till en stiftelse, enligt donators önskan benämnd "Sofia Gumælius' och Anna Björnlunds Minne", och stadgar ha antagits. Enligt dessa har stiftelsen att förvalta den fasta egendomen och kapitalet "i ändamål att i fastigheten anordna och upprätthålla ett rekreations- eller ålderdomshem för självförsörjande bildade damer". Av dessa ha de som varit eller äro anställda hos A.-B. S. Gumælii Annonsbyrå eller Gumælius Maskinaffär A.-B. företrädesrätt till högst 6/10 av antalet platser i hemmet, medan i Strängnäs boende äldre behövande damer äga företrädesrätt till återstående 4/10 av hemmets platser.

Av stiftelsens styrelse skola av de fem ledamöterna två utses av Fredrika-Bremer-Förbundet.

Vi hoppas få återkomma till donationen, då stiftelsen tagits i bruk och syréerna blomma omkring Strängnäs åldriga domkyrka, i vars skygd det nystiftade hemmet är beläget.

FÖRBUNDSMEDLEMMAR!

Kom ihåg, att en höjd medlemssiffra är ett livsvillkor för förbundet och dess fortsatta verksamhet! Framhåll för medlemmar in spe, vad förbundet betytt för landets kvinnor under olika tidsskeden, hur det måttfullt kämpat och alltjämt kämpar för en rättvisare ställning åt kvinnorna i hemmet, samhället och på arbetsmarknaden!

Jubileumsgåvan.

Från fru R. Schürer v. Waldheim . . . . . 25:—

Hittills har till Jubileumsgåvan influtit kr. 12.444:—.

Från hammaren och skäran till korset

av K. A. Andersson.

Vissa av de människoöden, som bilda det personliga inslaget i dessa berättelser, äro icke odelat osympatiska, ty de röra sig mer än en gång om unga män och kvinnor, som äro mera vilseförda än på egen drift vilsegångna. De utlösa därför mera medlidande än harm hos läsaren. (Sbg i N. D. A.)

Finns i bokhandeln. Häft. 2: —, mod. kart. 3: 25.

FÖRLAGET FILADELFIA, BOX 6072, STOCKHOLM 6.

Olivia Nordgren:

LÄKAREVÅRD

åt
landsbygdens skolbarn!

Riksdagsled. Olivia Nordgren har i en ny motion efterlyst anslag till läkarevård åt landsbygdens skolbarn. Hon utvecklar här närmare motiven till denna sin hemställan.

Fru Olivia Nordgren.

FRÅGAN OM LÄKAREVÅRD ÅT barnen i landsbygdens folkskolor torde nu äntligen komma att på allvar tagas upp. Enligt vad som bebådats i dagspressen ha medicinare och pedagoger beslutat diskutera densamma vid ett möte som kommer att äga rum i Stockholm inom den närmaste tiden. Frågan har ytterligare aktualiserats genom en rapport, som docenten A. Kristensson i Uppsala inlämnat till skolöverstyrelsen, på grund av en undersökning som han företagit av 1.600 skolbarn på Upplands landsbygd, i vilken rapport han framhåller nödvändigheten av att skolläkarebefattningar inrättas även på landsbygden. Hälsotillståndet bland landsbygdens barn är allt annat än tillfredsställande, hudsjukdomar, hjärtfel och tandröta äro alltför vanliga, och en allmän klenhet har kunnat konstateras, vilken säkerligen till stor del har sin grund i otillfredsställande matordning för barn med lång skolväg. Det dyrbara människomaterial, som landsbygdens barn utgör, är i fråga om hälsovård försummat på ett sätt, som icke längre kan få fortgå. Städernas barn ha, enligt hr Kristenssons mening, lyxvård i jämförelse med landsbygdens.

Vid 1928 års riksdag riktade undertecknad i en motion uppmärksamheten på det anmärkningsvärda förhållandet, att medan alltsedan 1892 statsmedel utgått till läkareundersökningar och läkarevård åt lärjungarna vid de allmänna läroverken — i årets statsverksproposition har för budgetåret 1935/36 upptagits ett anslag å 98.900 kr. för sagda ändamål — så har det beträffande folkskolorna i landet helt överlämnats åt kommunerna att ordna denna angelägenhet, utan några som helst anslag från staten. (Sedan 1924 har dock ett mindre belopp utgått till vissa skoldistrikt i Norrland för berörda ändamål.) Detta ehuru kravet på en ordnad skolläkarverksamhet vid folkskolorna upprepade gånger framförts från folkskollärarekårens sida och i trots av att riksdagen vid flera tillfällen i skrivelser begärt utredningar i frågan och dylika företagits, vilka dock hittills icke resulterat i några åtgärder.

I motionen framhölls vidare, att kommunerna onekligen visat stort intresse för denna angelägenhet och att särskilt städerna ganska allmänt infört en ordnad läkarevård vid folkskolorna samt i övrigt vidtagit skol-

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Åkta endast med vidstående varumärke på etiketten.

hygieniska åtgärder för barnen vid dessa skolor. Även på landsbygden har man omfattat denna sak med intresse och vid en del landsbygdsskolor infört regelbundna läkarundersökningar. Men många landsbygdskommuner kunna av ekonomiska skäl inte ordna denna omvårdnad av folkskolornas barn, varför ekonomiskt stöd från statens sida vore behöfligt. Det yrkades därför på en skyndsamt utredning angående huruvida och efter vilka grunder bidrag av statsmedel skulle kunna utgå till de kommuner, framförallt på landsbygden, som införde regelbundna läkareundersökningar vid folk- och småskolorna.

Motionen ifråga rönt en synnerligen välvillig behandling såväl i vederbörande utskott som i riksdagen. Statsutskottet tillstyrkte och båda kamrarna beslöt skrivelse till Kungl. Maj:t, vari begärdes utredning av "huruvida och efter vilka grunder bidrag av statsmedel skulle kunna utgå till kommuner och skoldistrikt på landsbygden för läkarundersökning av skolbarnen och övervakande i övrigt av barnens hälsoförhållanden vid folk- och småskolorna". Utredning har också verkställts och resulterat i ett förslag om skolläkarvårdens rationella ordnande i vårt land. På grund av den mellankommande kristiden och de ekonomiska påfrestningar denna medfört för statsmakterna samt delvis också i anledning av den kritik som från läkarehåll riktats mot ifrågavarande förslag, har detsamma emellertid ej lett till några åtgärder.

Frågan har nu ånyo framförts vid årets riksdag i en motion av under-tecknad, vari framhålles, att de skäl för statsmakternas medverkan till en lösning av skolläkarefrågan för lan-

dets folkskolor som anfördes i 1928 års motion alltjämt äro lika aktuella. "Det är därför att förvänta", heter det i motionen,

"att frågan om en rationell skolläkarvård omfattande *alla* skolbarn ånyo snarast möjligt upptages till prövning, och att förslag från Kungl. Maj:t föreläggas riksdagen. Framför allt är detta önskvärt ur landsbygdens synpunkter. Det har nämligen kunnat konstateras att hälsotillståndet bland landsbygdens barn är betydligt sämre än bland städernas barn. Detta är helt naturligt, då en hel del av de sociala åtgärder för skolbarnens bästa, såsom barnbespisning, skolbad etc., som de flesta städer numera genomfört, icke kunnat vidtagas i flertalet landskommuner, av ekonomiska och andra skäl. Även om intresset för det uppväxande släktets hälsotillstånd finnes hos en del kommuner, anse dessa sig icke i stånd att ensamma bära kostnaderna för läkarvården i skolorna. Att särskilda åtgärder äro av behovet påkallade för landsbygdens vidkommande, framgår bl. a. därav att endast omkring en sjundedel av landsbygdens kommuner ha ordnat skolläkarvård vid sina folkskolor. Under sådana förhållanden torde det vara lämpligt att, utan avvaktande av skolläkarvårdens ordnande i dess helhet, redan för nästkommande budgetår ett belopp av 40.000 kronor ställes till skolöverstyrelsens förfogande för bidrag åt kommuner och skoldistrikt på landsbygden för läkarundersökningar av skolbarnen och övervakande i övrigt av barnens hälsotillstånd vid folk- och småskolor."

Motionen utmynnar i ett yrkande härpå.

I en annan motion vid årets riksdag, av hr Tage Erlander och under-tecknad m. fl. i A. K., och hr David Norman m. fl. i F. K., yrkas dessutom, "att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om sådana åtgärder, att undervisning i hälsovård och regler för ett hygieniskt levnadssätt införes som obligatoriskt undervisningsämne i folk- och småskolans samtliga klasser".

Innevarande riksdag har sålunda

ELEVAVDELNING

Vårterminen börjar 15 januari.

8 månaders yrkeskurs i klädsömnad — Korfa kurser med eget arbete — Specialkurser — Prospekt på begäran

Några frielevplatser finnas

Urban Hjärne:

LANDSBYGDENS SKOLBARN —

läkaren har ordet.

Docent Urban Hjärne i Uppsala utvecklar här barnläkarens syn på det aktualiserade problemet om hälsotillståndet bland landsbygdens skolbarn.

Docent Urban Hjärne.

NÄR MAN VARIT I TILLFÄLLE att under en del år jämföra skolbarnen i en stad, Uppsala, med skolbarnen i den kringliggande landsbygden, och varit i tillfälle att se samma barn i deras utveckling, att följa dem genom flera år, så är det naturligt att en del allmänna erfarenheter börja samla sig och att man får en del speciella önskemål.

Skolbarnen på landsbygden äro i allmänhet sämre utvecklade kroppsligt än sina jämnåriga i staden. Lantbarnens längd och vikt visa betydligt oftare variationer åt den svagare, mindre väl utvecklade sidan än stadsbarnen. När man nu vet att

allt vad som fördröjer den kroppsliga utvecklingen också fördröjer den själsliga utvecklingen, så inses utan vidare att enbart denna efterblivna kroppsutveckling kan medföra avsevärda svårigheter i kunskapsinhämtandet. Lärarnas arbete blir naturligtvis större, men mottagligheten för lärdomen är mindre hos barnen, och resultatet av skolarbetet för både lärare och elever blir mindre. Bortkastat arbete, bortkastade pengar.

Om förekomsten av direkta sjukdomsfall bland barnen under terminerna äger jag inga siffror. Kan allt-

att taga ståndpunkt till tvenne betydelsfulla frågor rörande hälsovårdande åtgärder vid landets folkskolor. Betydelsen av en obligatorisk undervisning i hälsovård, och om reglerna för ett hygieniskt levnadssätt för folkskolornas barn, torde vara påtaglig, och om den genomföres, bli till gagn för hela folket. Och statens ekonomiska stöd åt landsbygdens kommuner för ordnandet av läkarvården i folkskolorna, i avvaktan på skolläkarvårdens slutgiltiga ordnande för hela landet, torde väl vara ett

rimligt krav, som ej bör avvisas, efter vad som från sakkunnigt håll anförts om behovet av en ordnad hälsovård för landsbygdens barn.

Omvårdnaden av folkhälsan och tillvaratagandet av människomaterialet höra till en nations viktigaste uppgifter, den saken torde vara obestridlig. Likaså att ett lands värdefullaste tillgång består i ett friskt och livsdugligt släkte, väl rustat i såväl andligt som kroppsligt hänseende.

Olivia Nordgren.

Stilfulla, moderna **Möbler**

Billiga priser. Kredit ordnas.

Möbler tillverkas efter ritning.

Axel Bolinders Eftr.

G:la Brogatan 19, Stockholm.

så ej direkt bevisa hur själva sjukligheten hela läsåret igenom håller sig. Men vid de "tvårsnitt" av hälsotillståndet jag erhållit vid årliga undersökningar av barnen framträder en nedstämmande skillnad. Förekomsterna av magra, bleka, "håliga" barn med en allmän trötthet i utseendet är betydligt större på landsbygden.

På landsbygden: smutsigare barn, med betydligt oftare förekommande fall av smutssjukdomarna skabb och smittosamma hudutslag, vilka ibland kunna gå som verkliga epidemier. Lusiga barn, och barn med massor av loppbett.

Det är en sällsynthet att vare sig i stad eller på landsbygden träffa barn med fullständigt friska tänder. Tandvården i Uppsala stad är bland folkskolebarnen genomförd sedan många år tillbaka, likaså i en av de av mig undersökta socknarna, och då är också tändernas och munhålans tillstånd gott. Men där tandvården icke är ordnad: ett bedrägligt tillstånd! Mjölktänderna ofta samtliga mer eller mindre illa angripna och odugliga, och de sedan kommande tänderna ofta efter några år förstörda. Varbildningar kring tänderna, fistlar och inflammerade lymfkörtlar. Tänderna odugliga som tuggverktyg och varhårdarna givande upphov till allvarliga nedsättningar av hälsotillståndet.

Och vad man bland barnen på landsbygden kan finna av pågående sjukdomstillstånd är häpnadsväckande. Kroniska inflammationer i halsmandlarna (tonsillerna), i svalg och öron, med åtföljande ofta återkommande halsflussar och snuvor, med hörselnedsättningar, som ofta stå i flera veckor, som ibland bli bestående.

Sällan uppfatta föräldrarna och lärarna dessa hörselnedsättningar som annat än slöhet och brist på koncentration. Barnen sägas ha en dum vana att ej höra upp, en ful ovana att bara fråga om. De höra ej! De kunna ej tillgodogöra sig undervisningen tillnärmelsevis så som barn med normal hörsel.

Höggradigt närsynta eller svagsynta barn få ofta åratals igenom dras med sitt lyte. Barnens arbete att följa med ökas i onödig grad, och synrubbingen försämras.

En del barn med hjärtfel gå ofta oupptäckta och obehandlade många år. Att de därunder få delta i skolans gymnastik torde nog ge den mindre skadan, men deras gående till och från skolan, deras cykling och skidåkning och deras allmänna slitande på ett svagt hjärta, utan någon behandling, kan ge allvarliga men och skador för framtiden.

Tuberkulos finns bland skolbarnen och kan finnas bland lärare. En enda lungsjuk klasskamrat eller en lungsjuk lärare kan smitta ner en hel klass eller en skola, och kan ge upphov till allvarliga sjukdomsfall. Under båda senaste 2 åren har jag i några landsbygdsskolor med omkring 100 barn i varje påträffat två barn med pågående lungtuberkulos. Ett annat år ett barn som i tre mån. hade linkat fram sin ansträngande skolväg med tuberkulos i ett knä. Fara för den sjuke själv att sjukdomen skulle förvärras, fara för nedsmittning av friska klasskamrater.

Önskemålen för att få fram ett bättre hälsotillstånd äro naturligtvis många. En bättre bostadsstandard, en bättre näringsstandard i allmänhet i hög grad eftersträfvärd.

Conrad Ahlberg

Bryggaregatan 7

MÖBLER, MATTOR,
S ÄNGKLÄDER,
GÄRDINER M. M.

Reela varor!

Billiga priser!

H. FORSMANS S

BEGRAVNINGSBYRÅ

46 DALAGATAN 46

Telefon 311278

Ombesörjer allt vid dödsfall

Låga priser.

Besök i hemmen efter telefonanmälan.

Men minst lika mycket: en bättre, eller överhuvud någons kannedom hos föräldrarna om hygienens enklaste grundbegrepp. Någons kannedom om vad som främjar barnets sunda utveckling från havandeskapet, fram genom spädbarnsåldern och genom åldern före skoltiden. Men sedan under skolåldern: regelbundna läkarundersökningar av barnen. Många gånger är det önskvärt att undersökningen av dem som börja sin första termin på hösten undersökas redan på våren innan. En hel del skavanker kunna då repareras under sommaren, allmäntillståndet kan förbättras, allt till stor fördel för det kommande skolarbetet. Och så under skoltiden: läkarundersökningar minst en gång varje termin av samtliga barn. Hälsokort föres å varje barn, frågeformulär ifyllas av föräldrarna för att ge upplysningar om familjens och barnets föregående hälsotillstånd. (Särskilt med syfte att spåra upp de barn som kunna vara utsatta för tuberkulös smitta.) I detta sammanhang påpekas önskvärdheten att lärarna då och då undersökas särskilt för att garantera dem själva att de ej lida av tuberkulos. (I Schweiz t. ex. måste detta ske vart 3:dje år för lärare i tjänst.)

Vidare: genom samarbete mellan föräldrarna och barnen ordnas barnens matordning. Det duger icke med att barnen — som ofta sker — få leva på kaffe och en bristfällig smörgåsmatsäck och några kalla rester av familjens middag ända till 6—7-tiden på eftermiddagen. Föräldrarna måste upplysas om bästa formen för skolmatsäcken, och lärarna böra ordna så att barnen få äta sin matsäck ordnat, sittande vid ett bord, i ett ordentligt uppvärmt och vädrat

rum, och få värma sin mjölk under den kalla årstiden. För många barn med dåliga hem och lång skolväg lönar det sig ur skolarbetets synpunkt att skolan ordnar ett ordentligt frukostmål.

Tandvården måste ordnas. Utgifterna för detta lönar sig. Ofta brukar denna detalj kunna omhändertas av Rödakorskretsar, av Husmodersföreningar e. d.

Badfrågan bör lösas så att varje skolbarn får den ofrånkomliga vanan att minst en gång i veckan bada åtminstone ett badstuvad. Byggandet av badstugor har i många socknar tagits upp av skolmyndigheterna själva. Ungdomsföreningar, Jordbrukarnas Ungdomsförbund och liknande sammanslutningar kunna här göra ett ytterst värdefullt arbete. Pensionsstyrelsen lämnar ibland ett visst bidrag till kostnaderna.

Det är naturligt att lärarna själva kunna förväntas bli de mest intresserade och aktiva deltagarna i detta uppröjningsarbete som är nödvändigt, för att få till stånd ett bättre hälsotillstånd bland skolbarnen. Ty det är som jag påpekade i början: ju friskare och ju bättre utvecklade barnen äro, desto bättre tillgodogöra de sig undervisningen. Men hela landets intresse sammanfaller också med detta: ty ju friskare och bättre rustade barnen äro när de lämna skolan, desto större insats kunna de väntas göra i samhället.

URBAN HJÄRNE.

Om utredning angående en särskild lag om djurskydd och vad därmed äger samband har i motioner i Andra kammaren hemställt av fru Eklund i Ösmo och hr Hansson i Vännäsby. Första lagutskottet tillstyrkte denna hemställan, och båda kamrarna biföllo utskottsförslaget.

Dödsdömd är all ohyra

Döden för Vägglöss, Kackerlackor, mal och dyl. är "VÄRMESTRÄLEN". Referenser och intyg från många belåtna kunder finnes. Avdelningskontor landet runt. Önskar Ni bli fri från OHYRAN och SMITTOBÄRARNA. Ring då upp: VÄRMESTRÄLEN. Tel. 11 64 29, 21 15 18, Mälärhöjden 10 69

Fröken
Ingegerd
Palme.

Nytt från sammanträde i Paris.

SOMMARENS I. C. W.-KONFERENS kommer att hållas i Bryssel, närmare bestämt den 11—16 juni, och har som vanligt föregåtts av ett styrelsesammanträde — Board of Officers sammanträder för övrigt två gånger om året — där man debatterat och förberett de frågor, som sedan återfinnas på konferensens dagordning. Paris var denna gång samlingsplatsen, och en av Internationella Kvinnoförbundets v. ordförande, fröken *Ingegerd Palme*, som var närvarande, låter oss efter hemkomsten få höra litet nytt därifrån.

— Den 10 febr., dagen innan sammanträdet tog sin början, kommo vi samman för att hylla den 80-åriga Mme Avril de Ste-Croix, känd inte bara för sina insatser inom I. C. W. och dess franska nationalförbund, vars hedersordförande hon numera är, utan också för sitt arbete i anslutning till folkförbundets verksamhet. I mottagningen för den ungdomliga åttioåringen, som spirituellt förklara-

— INTERNA —

de, att hon kände sig snarare som "quatre et vingt ans" än som "quatre-vingt ans" deltog flera hundra personer, och hon blev föremål för storslagna hyllningar från officiella myndigheter, från I. C. W. med Lady Aberdeen i spetsen, Internationella Rösträttsalliansen och de ledande franska rösträttskvinnorna med advokat Marie Vérone som talesman. Eller -kvinna, eftersom vårt svenska språk kräver nybildningar.

— Så började arbetet, då och då avbrutet av angenäm samvaro, till vilken en middag med efterföljande mottagning hos Mme Dreyfus-Barney särskilt bör räknas. Man diskuterade en påtänkt konferens i Calcutta nästa januari. Det livaktiga indiska nationalförbundet står som inbjudare, och det är inte uteslutet, att Lady Aberdeen själv ger sig ut på den långa färden. Slaveriet diskuterades ingående på basis av en rapport, utarbetad av en expert i frågan. Denna rapport skulle för övrigt tillställas de olika ländernas nationalförbund för att opinionen skulle kunna bearbetas och arbetet underlättas för den nya N. F.-kommission, vilken behandlar denna fråga, långt ifrån så utagerad, som man i allmänhet tror.

Montevideokonventionerna vilka ju beröra dels likställigheten i nationalitetshänseende mellan män och kvinnor, dels medborgarlikställigheten överhuvud taget, behandlades likaledes, fortsätter dr Palme, och det framstod med önskvärd tydlighet, att I. C. W. helt omfattar resolutionerna samt att denna förbundets ställ-

Tandläkare

Sture Björnström

Praktik i ESSELTE'S hus
Vasagatan 16—18, IV.

Tid efter överenskommelse 21 35 50.

IDUN

ger Er varje vecka värdefulla tankar, god litteratur, angenäm förströelse och praktiska råd.

Läs IDUN

TIONELLT —

Henni Forchhammer:

Kvindedagsproblemer i Folkens Forbund.

Den danska folkförbundsdelegaten Henni Forchhammer framlägger här några internationella kvinnoproblem, som ej torde vara främmande för Herthas läsare och som alltjämt ätnjuta oförminskad aktualitet.

SPÖRGSMALET OM "GIFT KVINDES Statsborgerret" har i många år beskäftiget kvindeföreningar rundt om i verden, og man samler sig mere og mere om kravet om ligeret mellem kønnene på dette område. Mange lande, særlig i Amerika, har mere eller mindre gennemført ligeret, medens i andre lande den gifte kvinde stadig betragtes som et tilbehør til manden. Her i Norden er som bekendt en gift

ning också delgivits N. F.-sekretariatet. Vidare utsåg man representanter till Internationella Rösträttsalliansens stora kongress i Stambul i april och till sommarens Open Door-kongress i Köpenhamn.

Apropå Alliansen, vid vars kongress I. C. W. kan göra sig gällande genom tre röstberättigade representanter, skulle vi just förhöra oss om hur det tidigare planerade samarbetet mellan denna stora världsorganisation och det likaledes världsomspännande I. C. W. avancerat, men då byter fr. Palme om samtalsämne och ber att få svara på den saken efter

Fröken
Henni
Forchhammer

kvindes ret til sin egen nationalitet afhængig af, om hun blir i sit land.

I det hele er der en sådan forskel på de enkelte landes love på dette område, at det er i høj grad nødvendigt men tillige meget vanskeligt at nå en international løsning.

Ved Folkeretskonferencen i Haag 1930, blev der vedtaget en konvention om statsborgerret derunder ogsaa kvinders statsborgerret. Da den ikke bygger på ligeretsprincippet, blev den bekæmpet af de internationale kvinde-

sommarens kongress... Vi ha bara att wait and see och hoppas på snabbare resultat än de franska rösträttskvinnorna. Vad deras energiska strävanden beträffar, så reste fröken Palme hem med det livliga intrycket av att den frågan i alla fall avgjort rör sig framåt, att den mer än förut börjat genomsyra den allmänna opinionen, att propagandan aldrig varit så intensiv som nu och att fransyskorna själva hade gott hopp om att t. o. m. kunna övertyga den behårda senaten om sin rätt till medborgarskap i det franska samhället.

— lil —

**Edw. Berggrens
Elevatelier**

David-Bagares gata 9-11 3 tr.,
Stockholm.
Tel.: 104533. Privat 205533.

Teckning. Målning.
Elever mottagas under hela
studieåret.

foreninger, og i mangel deriblandt Danmark anmodede kvindeforeningerne regeringen om ikke att ratificere konventionen. Derimod hilste man med glæde, at der samtidig med konventionen blev vedtaget nogle såkaldte rekommendationer, hvori konferencen henstiller til de enkelte regeringer at overveje, om de ikke i deres egen lovgivning vilde kunne gennemføre princippet om ligestilling mellem kønnene.

Disse rekommendationer skyldtes væsentlig en energisk agitation fra en amerikansk kvindeforenings side, og den samme indflydelse gjorde sig gældende, da Folkeforbundsrådet i 1931 nedsatte en rådgivende kvindekommité bestående af repræsentanter for en række internationale organisationer, deriblandt det internationale Kvinderåd, Fredsligaen og Valgretsalliancen, denne sidste er dog senere udtrådt.

Denne komité krævede i sin betænkning ligestilling mellem kønnene og en øjeblikkelig revision af Haag-konventionen med dette mål for øje.

Ved Folkeforbundsforsamlingerne i 1931 og 32 drøftedes sagen indgående i det juridiske udvalg; en del delegationer tog kvindeforeningernes krav op, men fra andre sider var der meget skarp motstand; og revisionskravet har måttet stilles i bero til 1936, det tidligste tidspunkt for en revision ad normal vej.

Imidlertid er der i 1933 sket et betydningsfuldt fremskridt, idet c. 20 amerikanske stater ved en panamerikansk konference i Montevideo har vedtaget en konvention, som gennemfører absolut lighed mellem kønnene både i lov og praxis. Under Forsamlingen 1934 lykkedes det efter energisk arbejde fra den rådgivende

kvindekommité, der resulterede i et forslag fra 15 delegationer deriblandt det nyoptagne Rusland, at faa spørgsmålet om Montevideo-konventionen og dermed ligeret i nationalitet sat på dagsordenen for næste forsamling September 1935.

Det blev yderligere besluttet efter forslag fra 10 amerikanske delegationer at sætte spørgsmålet om kvinders stilling i det hele taget paa dagsordenen under henvisning til den senere tids tiltagende overgreb mod kvinders ret og frihed. Også her er grundlaget en traktat vedtaget ved konferencen i Montevideo. Den erklærer kort og godt, at i de lande, hvis regeringer underskriver den, skal, når traktaten er ratificeret, mænd og kvinder have lige rettigheder. Traktaten er imidlertid kun underskrevet af fire stater: Kuba, Ecuador, Paraguay og Uruguay og ikke ratificeret af nogen.

Medens jeg hilste det første forslag med glæde og også på kvindeforeningernes vegne gav udtryk derfor i Forsamlingen, var jeg noget betænkelig ved det andet, som måske næppe er modent til international behandling, nu må man imidlertid gøre det bedste ud af situationen, som den foreligger.

Ved et møde i Folkeforbundsrådet i Januar i år, bemyndigedes Generalsekretæren til at modta udtalelser fra de internationale kvindeforeninger om begge spørgsmål og forelægge dem for næste Forsamling, så nu gælder det for kvindeforeningerne om at formulere deres krav og ønsker på en sådan maade, at de kan danne grundlag for en saglig og frugtbringende drøftelse i Forsamlingen.

Til slut et par ord om det vigtigste

Mödrar!

Vid sjukdomsfall, resor eller andra tillfällen, då Ni ej själva kunna giva barnen den vård Ni önska, kunna Ni ej ordna för dem på bättre sätt, än sända ut dem till **Fru Kåhres barnpens.** å N:ra Lidingö, hälsobr skogs- och saltsjöluft. 18 min. resa. Inack. på dygn, vecka, mån, år. Moderl. omvård. ex. sköt. Godkänt av K. B. Läkareret. Prospekt. Tel 651201

PRIMADENTO -
prima tänder

YRKESUNDERVISNINGEN —

en planerad omarbetning.

ETT PAR MOTIONER VID ÅRETS riksdag, som avse en höjning av statsanslaget till kommunala och enskilda yrkesskolor — vi få sannolikt anledning återkomma till dem i ett följande nummer — ha aktualiserat frågan om den privata yrkesundervisningen. För dagen skola vi något närmare dröja vid en annan viktig sida av denna undervisning, nämligen den planerade omarbetningen av yrkesskolestadgan, som kommit skolöverstyrelsen att igångsätta en utredning. Dess resultat torde snart nog kunna överskådas.

Chefen för yrkesskolavdelningen, undervisningsrådet Nils Fredriksson, har benäget lämnat en orientering i frågan och i korthet rekapitulerat dess förhistoria.

— I en skrivelse till Skolöverstyrelsen sommaren 1933 hemställde Svenska Yrkesskolföreningen, att

af hvad vi her i Danmark i de sidste år har foretaget os med hensyn til gift kvindes statsborgerret. I Juni 1933 overbragte repræsentanter for danske kvindeforeninger Indenrigsministeren et motiveret udkast til en ny indfødsretslov udarbejdet af et udvalg af kvindelige jurister med gennemført ligestilling mellem kønnene. Dette udkast overvejes for tiden i ministeriet. I September samme år rettedes en henvendelse til regeringen om snarest mulig at ta initiativ til et skandinavisk samarbejde med det formål at tilvejebringe ensartede ændringer i de nugældende lo-

Undervisningsrådet Nils Fredriksson.

styrelsen "ville överväga lämpligheten av att yrkesskolstadgan under den närmaste tiden bliver föremål för omarbetning i de delar, där erfarenheten visat detta önskvärt". Som skäl för denna hemställan angavs, att det från såväl enskilda lärare som sammanslutningar av lärare framkommit åtskilliga önskemål i detta avseende.

— Då Skolöverstyrelsen fann frågan vara så betydelsefull och omfattande, att den borde göras till föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga, ingick Överstyrelsen till Kungl. Maj:t med en sådan framställning, fortsätter under-

ve m. h. t. gift kvindes statsborgerret, og tillige henstilledes indtrængende, at der til at delta i et sådant samarbejde måtte blive udpeget kvinder, hvis synspunkter er i overensstemmelse med ligeretsprincippet.

Efter aftale indgav svenske og norske kvindeforeninger samtidig lignende henvendelser til deres regeringer.

Ethvert fremskridt i det enkelte land er en håndsrekning til dem, som kæmper for det samme i andre lande og vil også ha sin betydning, når de internationale aftaler skal træffes indenfor Folkenes Forbund.

Henni Forchhammer.

HYDROX

är det rätta för behandling av golv och linoleummattor. Begär prosp.

A.-B. Alfort & Cronholm
STOCKHOLM 3

visningsrådet. Man erinrade däri om att den ifrågavarande yrkesskolstadgan liksom sina föregångare i huvudsak bygger på riksdagens 1918 fattade beslut om upprättandet av praktiska yrkesskolor, ett beslut, som i sin tur är baserat på ett tidigare förslag till lärlingslag. Detta förslag hade emellertid ännu år 1918 ej lett till resultat, varför Skolöverstyrelsen år 1921 påkallade frågans återupptagande. Kungl. Maj:t uppdrog då åt Skolöverstyrelsen och Kommerskollegium gemensamt att verkställa utredning och avge nytt förslag till lärlingslag. Ett sådant kom också till stånd 1923 men har sedan ej kunnat genomföras.

Eftersom Skolöverstyrelsen ansåg, att den praktiska utbildningen knappast kunde ordnas på det sätt, som riksdagsbeslutet av 1918 förutsatte, så sattes ifråga, huruvida de bestämmelser, som grunda sig på den förutsättningen, längre borde bibehållas. Man föreslog samtidigt åtskilliga ändringar och modifieringar i stadgan. Att gå närmare in på dem skulle emellertid i detta sammanhang föra oss alldeles för långt.

Kungl. Maj:ts svar blev avböjande: av statsfinansiella skäl ville man ej tillsätta någon kommitté. Däremot hade ju skolöverstyrelsen full frihet att själv verkställa den utredning och utarbeta de förslag, vartill förhållandena kunde giva anledning. Skolöverstyrelsen upptog frågan ånyo, i all synnerhet som Svenska Yrkesskolföreningen i oktober 1934 ingått med en ny hänvändelse i saken. Överstyrelsen har nu till styrelserna för samtliga kommunala anstalter för yrkesundervisning utsänt en cirkulärskrivelse för att utröna

önskvärldheten av ändringar i yrkesskolstadgan samt ev. också i bestämmelserna rörande villkoren och sätet, på vilket statsbidragen utgå.

Enligt vad undervisningsrådet Fredriksson upplyser, ha flertalet skolor svarat.

— Svaren gå allmänt i den riktningen, att en revision bör ske, om önskemålen också på vissa punkter äro något divergerande. Inom Skolöverstyrelsen håller man nu på att överväga saken, och sannolikt är, att från Överstyrelsens sida något förslag i ärendet kommer att utarbetas och framläggas till vidare behandling längre fram, slutar undervisningsrådet.

Intressera även männen för våra strävanden och låt dem förstå, att förbundet alltid uppskattat förstående manliga medlemmars stöd!

Rädion. En föreläsningkurs i spädbarnsvård, närmast avsedd för mödrar och blivande mödrar med begränsade resurser och ringa tillfälle att skaffa sig ens de mest elementära insikter i det späda barnets vård och skötsel, har på initiativ av Svenska Kvinnoföreningars Radiokommitté anordnats av Radiotjänst. Serien tog sin början den 10 mars och varar till omkring mitten av maj. Som föreläsare märkas dr Maria Ingelman-Sundberg professor John Olow, docent Urban Hjärne och docent Axel Höijer. Mikrofonsbesök vid barnavårdscentraler, hem för mödrar och barn och eventuellt även en vårdanstalt för sjuka barn komma att komplettera kursen, och landets barnavårdsnämnder medverka vid väckande av intresse för kursen och de småskrifter, som gratis eller mot en ringa ersättning tillhandahållas intresserade lyssnare.

Föreningen Handarbetets Vänner

Stiftad 1874

Möbeltyger, mattor, gardiner och broderier. Renoveringar. Stolor för utbildande av vävlärlarinnor och textila konsthantverkare

Stureplan 2, Stockholm, tel. 60 48 63

Franska Snörlivssömmeriet,

(Grundat 1883) Artillerigatan 48, 1 tr.
Tel. 60 73 57.

Rekommenderar sina välkända modeller. Fru H. Moé. Innehavarinna.

Kvinnorna i Stockholm och förvärvsarbetet.

Den av fil. kand. Karin Bergman i samarbete med docenten Karin Kock verkställda undersökningen fortsätter här nedan fr. föreg. nr:

(Forts.)

II.

Föregående artikel avslutades med en tabell, som visar de vuxna kvinnornas civilstånd och familjeställning. Av denna framgår, att de yrkesarbetande kvinnornas antal stigit mer än totalantalet och att det nu utgör 54 % av detta, medan antalet hustrur utan yrke sjunkit till 28 %. Vid bedömandet av dessa siffror måste man dock komma ihåg, att hustrur som mer eller mindre självständigt biträda mannen i hans verksamhet, t. ex. såsom biträden eller föreståndarinnor i hans affär, icke medräknas bland de yrkesarbetande utan ingå i gruppen "hustrur utan yrke", trots att deras verksamhet icke utslutande är förlagd till det egna hemmet. Vidare är naturligtvis gränsen mellan dessa två grupper över huvud taget vag, enär hustrur med mera tillfälligt arbete i en del fall skriva sig som yrkesarbetande, i andra fall som hustrur. En del av de yrkesarbetande torde därför ha så obetydliga inkomster, att de knappast kunna räknas till de förvärvsarbetande. Först när inkomstuppgifterna föreligga, torde man kunna bedöma i hur stor utsträckning detta är fallet.

Det ligger nära till hands att förklara stegringen i antalet yrkesarbetande kvinnor med de gifta kvinnornas ökade deltagande i förvärvsar-

betet. Detta framgår av att medan de gifta kvinnornas antal ökat med 25.000, ha "hustrur utan yrke" endast stigit med 10.200. Tabellen här nedan visar även att antalet gifta yrkesarbetande kvinnor mer än fördubblats på ett decennium och att deras andel av samtliga de yrkesarbetande, om man håller sig till åldersgruppen 15—59 år, stigit från 11 till 18 %. Från att år 1920 ha utgjort 15 % av samtliga gifta kvinnor har deras antal stigit till 25 % år 1930.

Yrkesarbetande kvinnor efter civilstånd.

	Totala antalet	Antal Därav 15—59 år	I % av samtliga
Ogifta 1920	80.979	74.417	84
1930	97.353	93.747	76
Gifta 1920	10.313	9.841	11
1930	23.539	22.854	18
f. d. gifta 1920 ..	6.309	4.906	5
1930 ..	9.402	7.603	6
Summa 1920	97.601	92.164	100
1930	130.294	124.204	100

Det är givet att de gifta kvinnornas deltagande i förvärvsarbetet utom hemmet skall variera avsevärt i olika åldersklasser.

Det absolut taget största antalet finner man nu likaväl som år 1920 i åldersgruppen 30—39 år, medan den tidigare åldersgruppen 20—29 år visar det största antalet i förhållande till hela antalet gifta i samma grupp.

I denna sista grupp utgöra de yrkesarbetande hustrurna nu omkring 37 % av samtliga och deras antal har nära tredubblats under tioårsperioden. Med stigande ålder minskas de förvärvsarbetandes antal såväl absolut som relativt, beroende dels på att hustrurna i de äldre äktenskapen mera sällan behölo sitt arbete vid

Hultafors Fysikalisk-Dietisk-Kuranstalt 1,000 fot över havet

Behandling av reumatiska åkommor, nervsjukdomar, mag- och tarmlidanden samt andra kroniska sjukdomar. Alla moderna badformer, elektricitetsbehandling och massage. Individuell diet. Vegetarisk och blandad kost. Helpension. Begär utförligt spek. Moderata priser. Inga dricksp. Överläkare: D.: E. Garby. Postadr. Hultafors. Tel. Borås 695, Rävlanda 68, Hultafors 16. Under samma regim: Nyhyttans Badanst. Järnboås, öppen hela året, Ekebyholms Badanst. Rimbo, öpp. sommarm., Sthlms Fysik. Kuranst. Humlegårdsg. 18.

äktenskapets ingående och dels på att hustrurna alltjämt i många fall kvarstå i arbetet endast under äktenskapets första år. Den större differensen mellan de yngre och äldre åldersklasserna år 1930 i jämförelse med 1920 kan förklaras genom att vi befinna oss i en stark utvecklingsperiod. Först nästa folkräkning kan visa, i vilken grad förvärvsarbetet tenderar att bli av mera permanent karaktär. Av samtliga gifta kvinnor samt fränskilda och änkor i åldern 20—49 år, d. v. s. de kvinnor som kunna beräknas ha minderåriga barn, voro mer än en tredjedel förvärvsarbetande, ett förhållande, som är av synnerligen stort intresse och som ger en bättre bild av det faktiska läget än den förut citerade procentsiffran 25 %.

Yrkesutövande gifta kvinnor i % av samtliga i samma åldersklass.

	15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	15—59	60 år o. däröver	Summa
1920	19.1	18.9	18.7	17.5	15.0	11.2	16.0	6.5	15.0
1930	29.7	36.3	37.0	30.5	23.3	16.1	25.8	7.2	25.1

De gifta kvinnornas ökade deltagande i förvärvsarbetet torde även ha påverkat änkor och de fränskilda hustrurnas yrkesarbete. Den starka stegringen av de yrkesarbetandes antal i denna grupp, från 49 till 59 %, torde bero på att de redan under äktenskapet haft ett avlönat arbete.

I fråga om de ogifta kvinnorna är det ett par omständigheter, som äro av intresse att påpeka. Redan år 1920 var det övervägande flertalet, 85 %, av samtliga ogifta kvinnor i åldern 15—59 år yrkesarbetande.

Man kan därför ej vänta någon

större förändring av denna procent-siffra, och den har också stigit blott med en enhet till 86 %. Tar man hänsyn till att ett icke obetydligt antal flickor fortsätta sin skolutbildning över 15 årsåldern, att det finnes ett antal invalider, vilka ej kunna arbeta samt att en del kvinnor pensioneras mellan 50 och 60 år, kan man draga den slutsatsen, att man i Stockholm knappast har några arbetsföra kvinnor, som ej äro eller varit förvärvsarbetande. I åldersgrupperna 25—39 år utgöra de förvärvsarbetande ej mindre än 94 % av samtliga ogifta kvinnor. De "sysslösa" ogifta kvinnorna, av vilka en del för övrigt arbeta inom hemmen, äro sålunda ett försvinnande fåtal.

Vidare kan man konstatera, att de yrkesarbetande kvinnorna i åldern 15—19 år undergått en relativ minskning, vilket även varit fallet för kvinnor över 60 år. Vad ungdomarna be-

träffar, torde detta höra samman med en förlängd utbildningstid, beroende dels på de stegrade kraven på högre kom-

petens, dels på större möjligheter till skolutbildning utöver folkskolans obligatoriska kurser. Ser man på yrkesfördelningen inom denna åldersgrupp, visar det sig nämligen, att det absoluta antalet arbetande i "allmän tjänst och fria yrken" minskats. Inom "handel och samfärdsel" finner man visserligen en absolut ökning, men denna är mindre än för åldersgruppen i dess helhet, medan "husligt arbete" och "industri" visa den största procentuella stegringen. I de höga åldrarna är förhållandet det motsatta. De sjunkande absoluta siffror-

"Många bäckar små göra en stor å."

INSÄTT EDRA BESPARINGAR I Stockholms Stads Sparbank

Stiftad
år 1821

KONTOR: Fredsgatan 9, Hornsgatan 60, Odengatan 65, Folkungagatan 68, Fleming-gatan 34 och Sibillegatan 8, öppna ½10—3 samt ½6—7, lördagar kl. 2 e. m.

Lat hand gör fattig.

Idog hand gör rik.

Sonja Branting-Westerståhl:

VEM SÖKER

SKILSMÄSSA?

Advokat Sonja Branting-Westerståhl framlägger i sin egenskap av medlare i äktenskapstvister några synpunkter på dessa ömtaliga spörsmål.

VEM SÖKER SKILSMÄSSA? I cirka 75 % av de i Stockholm förekommande fallen, då hemskillnad sökes, är det hustrun, som tager initiativet härtill.

Jag vill emellertid till en början göra några reservationer beträffande grunderna för denna statistik. Det klientel, med vilket jag i egenskap av utav överståhållareämbetet utsedd medlare i tvister mellan äkta makar förnämligast har att skaffa,

na för "industri" och "husligt arbete" torde illustrera svårigheterna för de gamla att erhålla arbete i konkurrensen med den unga arbetskraften. Inom handeln, där man finner ett förhållandevis större antal självständiga yrkesutövare, är läget mera gynnsamt för de äldre kvinnorna.

De s. k. "självständiga yrkeslösa", d. v. s. änkor och ensamma personer utan yrke samt f. d. yrkesutövare, utgöra en icke obetydlig grupp, som år 1920 var relativt större i Stockholm än i landet i dess helhet. Det stora flertalet inom denna grupp återfinnes självfallet i de högre åldersklasserna. Sålunda var år 1930 antalet av dem som fyllt 60 år icke mindre än

Advokat
Sonja Branting-Westerståhl.

tillhör i vidsträcktaste bemärkelse den arbetande klassen och allenast i ringare grad de ekonomiskt välsituerade skikten i samhället. Vidare hänför sig mitt försök till statistik endast till de fyra halvårsperioder jag tjänstgjort som medlare och dessutom allenast till de fall, med vilka jag själv haft att skaffa. Däremot har jag bland desamma upptagit de till cirka 25 % uppgående fall, som lett till försoning. Från min tidigare advo-

14.905 eller 6 % av hela den vuxna kvinnliga befolkningen.

Som en avslutning, innan vi övergå till att studera yrkesfördelningen vilja vi göra en sammanfattning av förvärvsintensiteten inom olika åldrar av Stockholms kvinnliga befolkning. I åldrarna under 15 år fanns det år 1930 endast 62 flickor med arbete. Mellan 15 och 59 år var det absoluta talet 124.000 eller 60 % av samtliga kvinnor i denna åldersgrupp. Det relativa antalet förvärvsarbetande var störst i åldern 20—24 år, då flertalet kvinnor äro ogifta, med en procentsiffra av 84 % och sjönk sedan kontinuerligt till 41 % i åldrarna 50—59 år. *Forts.*

ANDERSSONS

Damfrisering

Centralbadet, Stockholm.

REKOMMENDERAS.

Förstklassig.

Johanna Brunssons Vävskola
STOCKHOLM

Affärstid 9—6. - Tel. 2004 37. - 11 33 63

Utbildar Vävlarinnor o. Yrkesutövare. Kurser i Hembävning. Försäljer mattor i flossa, rya, röllakan, rosengång. Möbelytger, Gardiner, Vepor, Klädningstygger m. m. av egen tillverkning. Väggarner, Vävsstolar och Vävsstolstillbehör, SKOLA och FÖRSÄLJNING: Kungsgat. 70 (hörn. av Vasag.), 2 tr. Stockholm. Grund. 1873. Inneh. Alma Jacobson.

katverksamhet på Stockholms stads rättshjälpsanstalt har jag icke samlat dylikt statistiskt material, men min allmänna uppfattning från denna min verksamhet ger likväl ett bestämt bekräftande intryck i samma riktning. Kanske bör också hänsyn tagas till att en del män, som söka medlare, kunna tänkas föredraga att hänvända sig till en manlig sådan. Om alltså olika faktorer möjligen kunna något reducera den ovannämnda siffran 75 %, så kvarstår likväl som ett ovedersägligt faktum, att det i en övervägande majoritet av fallen är hustrun, som tar initiativet till äkten-skapets upplösning.

Vidare vill jag förutskicka, att jag i det följande icke kommer att såsom en domare söka fastställa skulden hos den ene eller andre maken eller ens beröra de djupast liggande och svår-åtkomliga orsaker, som utgöra den verkliga grunden till den uppkomna söndringen. Blott de för mig uppgivna skälen komma här att anföras, ej vad som kan ligga under. Jag upp-tar exempelvis alkoholmissbruk såsom den angiven skillnadsgrund, och in-går ej på vad som kan ha drivit den andra parten till alkoholism i det sär-skilda fallet. Här är alltså ej fråga om psykologi, utan om ett anspråks-löst framläggande av faktiska för-hållanden.

I blott ett fåtal fall, där hustrun är den verkliga initiativtagaren till skilsmässa, orsakas hennes avgö-rande steg av en skönjbar förhopp-ning om en ny personlig lycka. Yt-terst få äro de gifta kvinnor, som på grund av en ny kärlek upplösa sitt gamla hem. Vanligen gäller det i så fall mycket unga kvinnor och vanli-gen de bättre situerade. I andra, säll-synt förekommande fall kan det vara

fråga om en ung hustru, som tröttnat på att underhålla en arbetslös man och gör ett kyligt kalkylerat och snabbt slut på en situation, som synes henne för betungande. Men hur säll-synt är inte i själva verket denna såsom högst modern betecknade unga kvinna, vilken tröttnar på sitt hem, ackorderar ut sitt barn, hydr sig ett rum och använder sina resterande in-komster på sin egen person — i lik-het med vad många män anse sig kunna göra. Själv ser hon det givet-vis ej så: mannen blir allt mer olidlig till lynnet, vägrar att hjälpa till i hemmet, trots att intet annat arbete hindrar honom, överöser hustrun med okvädingsord, då hon trött kommer från sitt arbete etc. Varför skall man fortsätta med något dylikt? Bättre att snabbt reparera sitt misstag.

Men, som sagt, denna kyliga och aktiva hustru är sällsynt hos oss, lik-som den passionerade och hänsyn-lösa.

I det utan gensaga största antalet skilsmässofall tar kvinnan detta steg, emedan hon anser sig så djupt för-fördelad av mannen, att hon icke längre kan uthärda äktenskapet. Det råder ej minsta tvivel om att hon först efter mycket lidande, mycken tvekan och många ångestfyllda nät-ters kamp beslutar sig för skilsmässa, innan hon till sist tar det avgörande steget.

Jag ber att inom parentes få näm-na, att de s. k. lyxkvinnorna, som fladdra från man till man, icke ligga inom min erfarenhet. Om dylika verk-ligen existera till ett så stort antal, att de alls förtjäna att nämnas, söka de sannolikt att undgå en allvarlig medling genom att låta sitt ombud anhålla om utseende av en för detta fall särskild förordnad medlare.

F. V. O:s Slöjdavdelning

Sveavägen 40, Stockholm — Tel. 20 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,

GOSS- och BARNKLÄDER

MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Bispgårdens pepparkakor

(Tunna lunchpepparkakor)

Delikata — Hållbara, Kr. 1:60, 1:—

tillverkade efter ett gammalt recept av

KARSTENS BAGERI

Stockholm

Kungl. Hovleverantör. Firman Grundad 1820.

Kvalitet — Valuta.

Nej, den hustru, som jag mest sett, är den allvarliga, mycket prövade kvinnan, som står vid sina krafterns yttersta gräns.

Ett typiskt fall: långvarig söndring, mannen har sedan årtal missbrukat spritdrycker, visat likgiltighet för familjen, alltid sökt sina nöjen ute på egen hand och varit brutal och rå, då han från dem återkommit till hemmet. För barnens skull har hustrun hållit ut. Nu äro dessa vuxna och tolerera ej längre missförhållandet. Slitningarna bli allt värre mellan fadern och dem, de hota att flytta, om det ej äntligen blir lugn. Hon tvingas att välja emellan att mista sina barn eller söka den fruktade skilsmässan. Det sker med mer eller mindre svårighet, allt efter arten av vad hon gått igenom. Men mannen känner sig vanligen utkastad: det är tacken för ett helt livs släp för hustru och barn!

— Mannen är periodsupare, perioderna komma allt tätare, förstörelsen vid varje tillfälle blir allt värre, hans fysiska tillstånd allt mer motbjudande i det trånga lilla hemmet. Hon vägrar att uthärda längre.

— Mannen har alltid varit intresserad av kvinnor, haft många förbindelser, nu kommer han blott oregelbundet till hemmet, stannar ofta borta flera nätter. När hustrun talar om skilsmässa, gråter han, men löftena om bot och bättring hållas blott över dagen. Hustrun orkar ej längre, får aldrig sova, andan i hemmet blir förstörd...

— Båda makarnas humör till det yttersta häftigt och obehärskat. Porslin krossas, misshandel, ingen vill ge med sig. Mannen medger att det är ohållbart.

Fall kunna refereras av en mångfald varierande typer. En skilsmässa

kan synas utan vidare klart berättigad, en mer tveksam eller rent opåkallad. Trots medlingsförarandet fortsätta omkring sjuttiofem procent av dem, som hunnit så långt, vägen till äktenskapets upplösning, och ett faktum är, såsom nyss omnämnts, att det oftast är hustrun som är initiativtagaren. Av den ständiga ökningen av skilsmässornas antal framgår också klart, att hustrun i våra dagar fattar sitt beslut om hemmets upplösning i en mängd fall, där hennes mor skulle hållit ut och där hennes medsystrar i flera andra länder fortfarande hålla ut.

Vad har förmått henne till denna sinnesändring?

Enligt min uppfattning utan tvivel den ekonomiska utvecklingen under de sista hundra åren, kvinnoemancipationen, en förändrad etisk och social uppfattning.

Det skulle vara mycket intressant, om den undersökning, som omnämnas i februari-numret av Hertha angående kvinnorna och förvärsarbetet (utförd av fil. kand. Karin Bergman och docenten Karin Kock) också skulle kunna utreda hur många procent av de i verklig mening yrkesarbetande kvinnorna, som äro till finnandes bland dem, vilka söka skilsmässa. Enligt min uppfattning torde de knappast befinna sig i majoritet. En stor svårighet för en sådan beräkning torde dock alla mellanstadier till verkligt yrkesarbete utgöra, där det sålunda är fråga om extraförtjänster, exempelvis genom städningar och dylikt, varmed hustrun i en oändlig mängd fall skaffar medel till hemmets upprätthållande. För min del tror jag snarast, att en utredning av detta slag skulle visa, att kvinnans

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändock gör allting blixt blankt.

Engros: **HERMANN DERLIEN A.-B.**
STOCKHOLM Kungsgatan 3

Värmelednings A.-B. CALOR

Arbetarg. 32, Sthlm. Tel. Växel 23 18 25.

Telegramadr.: Värmebolaget. Tillverkar apparater och levererar värmeledningar, alla brukliga system för ångköks- och maskintvättansläggningar, desinfektions- och steriliseringsanläggningar.

Nu blomma mandelträden i Taormina ..

VAR DET MIMOSAKVISTEN, JAG fick av en vän häromdagen, eller det brokiga häftet med smaragdgröna palmer och azurblått hav, eller amatörfotot jag hittade plötsligt av min dotter, ridande över campagnan på åsnan Maccaroni? Nog av, i dag bröt resfebern ut. En hel film vevade hastigt upp sig i min fantasi, en rad av skenbart nyckfulla, osammanhängande bilder. Men ändå fanns det en röd tråd där: längtan från vardagen, ut mot poesien, äventyret...

Nu blomma mandelträden nere i Taormina, där jag förra våren hörde eldiga canzoni: "Orangeblomma, när jag inte ser dig, gråter mitt hjärta", medan månen strödde silver över det homeriska havet och den gamla teatern, som kanske sett Sofokles själv som gäst en gång. Jag tror jag packar och reser. Ty jag håller med Seneca, Neros gamle lärare, den gamle fine mannen, som sannerligen förtjänat en bättre elev: denna önskan att röra sig över världens yta är nedlagd hos oss av gudarna: vi bära alla på

verkliga yrkesarbete utom hemmet leder till hemmets stabilisering, ehuru det givetvis höjer hennes pretention på en människovärdig tillvaro.

Sonja Branting-Westerståhl.

Ellen Andersons Pensionat

Vallingatan 38. Stockholm. Tel. 103297.

Rekommenderar sina trevliga tysta rum med varmt och kallt vatten, Sällskapsrum. 1:kl. kök. Låga priser för gäster på längre tid.

Ellen Rydelius:

NU BLOMMA MANDELTRÄDEN...

"Att resa är inte bara att upptäcka, det är också att återvända", säger förf. Ellen Rydelius, öövertärfad guideskräbent, i nedanstående resfebersmittade artikel.

en dunkel drift att efterlikna stjärnorna, som evigt vandra...

Att resa är inte bara att upptäcka, det är också att återvända. Och vilken hemkänsla ger det inte att i ett gathörn i främmande land möta ett bekant ansikte bland landets egna söner och döttrar. Vi ha alla minnenas gator och gränder i avlägsna städer, som vi älska. När jag kommer till Rom, gäller min första vandring en liten skum bottiglieria vid via Croce, där jag vet, att jag hälsas av välkomstrop och ett glas vit vermouth av min gamle vän, kyparen Cesare. I detta smala valv med pyramider av *fiaschi* i hörnet har jag ätit middag och haft vardagstrevnad i tre kvarts år, på de bastomspunna väldiga vindamejannerna satt min dotter i vitt klosterförkläde och läste över italiensk katekes. Männe världens bästa hovmästare ännu är kvar på Splendid i Portofino Fare, där de vita duvorna — Afrodites fåglar — kuttra i frukostterrassens rosenpergola? Han hette Garibaldi i förnamn och hade trettiotvå ögon i nacken! Har ni märkt för resten, att alla italienska kypare tyckas vara uppkallade efter generaler, kungar och kejsare: Napoleone, Annibale, Umberto... Om jag skulle göra en avstickare till Paris, måste jag hälsa på Noël — ja han

Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm.

Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA ORSAKEN TILL VÅRA BILLIGA PRISER**

hette faktiskt Natale — jul — som var den störste polyglott bland kypare jag råkat. Han gav mig min mat i några månader i Menton och bytte språk för varje mål: frukost ryska, lunch franska, middag italienska o. s. v. Nu är han på ett *maison de nuit* vid Etoile.

Jag talar så mycket om de serverande bröderna, därför att ingen svensk kvinna — knappast en restauratris — umgås så mycket med kypare som jag i min egenskap av kringflackande guideskribent. En dag skall jag skriva en essay om kypares psykologi i skilda länder. Der Kellner är fabroderligt vänlig, garçonen har en viss turr humor, när han inte är enbart murrig. Wienkyparen vet andra gången ni kommer på hans kafé, att ni vill ha *eine Schale Gold* och läser Neue Freie Presse, och italienaren är liksom hela hans ras mer *homme à femme* än kollegerna.

Paris — finns det en stad, som på ett mer triumferande sätt demonstrerat den gråa färgens skönhet? Minns ni chocken av glad överraskning man får, då man går uppför trappan från Métron en eftermiddag? Som en utsökt silverskimrande grisaille ligger ett avsnitt grå gata och fasad, och den tända runda lampan vid trappans slut lyser som en svagt rosafärgad blomma. Jag vet få städer med en sådan gatans hemtrevnad som Paris och ingen, som vaknar så vackert. Hur beskäftigt ordnar inte bodbiträdet pyramiderna av kronärtskockor, grönvit cikoria och purjo på *les étalages* utanför butiksfönstren, garçonen i blått förkläde i bistron strax bredvid torkar av marmorborden och tvättar sin *terrasse* med lång borste, blomsterförsäljerskan slår sig ned i

hörnet och packar upp sin mimosa och sina violer ur de platta flätkor-garna, komna på morgonen från Nice och Grasse. Här i Paris måste jag hälsa på Jules, konditorn från Moskva, som nu säljer världens bästa *kartosjki* i en miniatyrbod vid en liten gata nära Eiffel. Och jag måste åter höra "zigenarnas Schaljapin", Morfesi, sextioårig charmör, sjunga revolutionssångerna på Equinoxe, det modernistiska kaféet vid Madeleine.

Paris — det var min första kärlek bland städer, *et on revient*... Hinner jag dit till *mi-carême*, då fastan bryts av en karnevalsfest, skall jag söka upp rue Cler nära Ecole Militaire och se, om torggatan ser ut som i fjol. Då var Eugén i grönsaksståndet skön spanjor bakom mandarinpyramider och tomatberg, fiskmånglarna klädda som bretagnare och en två meter lång delfin samlade intresserade skaror, och det skyntade av franska markiser, rokokoherdinnor, falska negrer och pierroter vid diskarna utanför i alla bodar. I hörnet hos slaktaren stod huvudpersonen: *Feta Oxen*, högsta vinst i tombolan, som vi alla hoppades vinna. Han såg medveten ut om sin värdighet, och om svansen hade han ett band i franska färgerna, knutet i kokett rosett! Ja, att ha hushåll på ett parisiskt hotell garni med grill under gasköket är förtjusande.

Hur skall jag hinna med allt? Jag vill åter se solen sätta Mentons röda klippor i brand, där våra prehistoriska förfäder vila i havsgrottorna med snäckkronor på sina huvud. Från Järnmaskens ö vill jag se solnedgången över Esterelbergens taggiga silhuett, som liknar en sovande krokodil, och över havet som Homeros kallade

Filips

Konditoriet för alla

Var Ni än bor kunna vi tack vare våra välbelägna butiker snabbt bejläna Eder.

Ni blir alltid belåten med inköpen

FILIPS KONDITORI

Regeringsgatan 27—29. Best.-tel. 11 45 11.
Norr tullsgatan 10. " " 33 62 94.

Zanders Damfrisering.

Stan's elegantaste — rekommenderas.

JOHN ZANDER, Frisörmästare
Guldm. o. Dipl. Paris, Wien, Berlin,
München.

Humlegårdsg. 22, 1 tr. Tel. 62 16 16.

Man spricht deutsch.
English spoken.

Carolina Benedicks-Bruce in memoriam.

DEN NYLIGEN BORTGÅNGNA Carolina Benedicks-Bruce var en synnerligen mångsidig och originell personlighet, konstnär, rösträttskvinna och socialt verksam.

Född i Stockholm 1856 fick hon sin första konstnärliga utbildning vid konstakademien i Stockholm, varefter hon fortsatte sina studier hos Falguière i Paris. Hon ägnade sig dels åt skulptur, dels åt akvarellmålning. I Frankrike sammanträffade hon med

det vinfärgade. Jag vill klättra i ett par italienska bergsstäder och se efter om vattenvirveln är lika smaragdgrön och turkosblå som förr i bukten vid Portofino, där de åldriga husen ligga i en fulländad kurva och lysa i rosa, kobolt, orange. Och litet längre fram, då det våras vid Moldau, skall jag åter se det gyllene Prag med torn och spiror från Gyllene Brunnens terrass, dit vägen är så krånglig över förstugor och präng och gårdar med höns och lekande barn. Jag vill åter se Slovakiens klarblå bondstugor om några månader, då de ligga slumrande under vita akacialunder, då eldflugorna dansa i Näktergalarnas Dal utanför Bratislava, och jag vill besöka "den litterära vingården" där mina vänner författarparet Gregor-Tajovski sjunga sina vemodiga slovakiska folkvisor.

En sådan tur, att jag lånat ut mina möbler, dessa illistiga tyranner! Ja, Seneca har rätt, det är himmelskt att resa . . .

ELLEN RYDELIUS.

den framstående kanadensiske målaren W. Blair-Bruce, med vilken hon ingick äktenskap. Konstnärsparet valde Gotland till sin vistelseort och inredde där åt sig en vacker bostad vid havet, "Brucebo", ett litet stycke utanför Visby. Mannen avled emellertid redan 1906.

Det var först sedan hon varit änka ett par år, som Carolina Benedicks-Bruce blev verksam inom den kvinnliga rösträttsrörelsen, men sedan deltog hon troget i nästan vartenda ett av Landsföreningens centralstyrelsemöten, och hon var också med i den svenska representationen vid den Internationella Kvinnorösträttsalliansens möten i London, Stockholm och Budapest. Då denna var samlad i Stockholm 1911, inbjöd hon 30 utländska deltagare att resa till Gotland för att bese Visby och intaga middag på Brucebo. Likaledes var hon med vid det nordiska kvinnosaksmötet i Helsingfors 1924.

För Gotland och dess fornminnen hade hon ett levande intresse. Det var till stor del hennes förtjänst, att Burmeisterska huset räddades åt Visby stad, och hon skänkte 20.000 kr. till Vitterhetsakademien till bildande av en fond, "Benedicks-Bruce-fonden", vars avkastning skall användas till arkeologiska undersökningar i Visby eller på Gotland. Hon fortsatte alltjämt med sin konstnärliga verksamhet, och så sent som för 10 år sedan hade hon en utställning i Stockholm av sina skulpturer och akvareller mest med motiv från Gotland.

I sin hemsocken, Västkinde, norr om Visby, hade hon alla möjliga kommunala uppdrag. Hon har varit ledamot av kommunal-, pensions- och barnavårdsnämnderna, och av kyrko-

Smärtfri plombering

4 kronor pr plomb.
LÖSTÄNDER och GULDBRYGGOR.

Leg. tandläkare

Ivan Nyvelius

Wästerlånggatan 64 (vid passagen fr. Kornh.-torg).
Mott. 5-8. Annan tid efter överensk. Tel. 218060.

Rudolph Björklund & C:o A.-B.

Tapeter **Malm Morgsg. 8**
Stockholm

Den engelska barnradion.

Ur ett föredrag av skådespelerskan Margit Andelius-Ringenson, hållet för Sv.Kvinnoföreningars Radiokommitté.

Vad som gjorde henne ganska häpen, då hon kom i kontakt med The British Broadcasting Corporation, framhöll fru Andelius-Ringenson bl. a., var att det satt så många kvinnor på ledande platser. Chefen för den utländska avdelningen var en dam, på barnavdelningen voro två damer de närmaste att sovra allt material. Det rädde ett intimt samarbete mellan chef och medarbetare. Den före, Mr. Mac-Culloch, får ordet:

"Jag önskar, att jag finge resa runt till alla länder och tala om mina erfarenheter av 10 års experimenterande och intensivt

och skolråd. Dessutom deltog hon med iver i Gotlands försvarsrörelse och hörde även till Lottorna.

På de mest mångskiftande områden gjorde hon således sin insats, ty hon hörde till dessa gamla hängivna kvinnosakskvinnor, som hade tillräcklig kraft och ansvarskänsla att utom sitt egentliga arbetsområde ägna sig åt samhällelig verksamhet.

Och nu har hon i sitt testamente förordnat, att större delen av hennes förmögenhet skall tillfalla en stiftelse med ändamål att hennes vackra med taylor och skulpturer prydda Brucebo skall bli ett konstnärshem där företrädesvis unga konstnärer av olika nationaliteter skola få vistas någon tid. Ett intill Brucebo beläget hemman skall tillfalla K.F.U.K. och K.F.U.M. också som rekreationshem. Övriga tillgångar gå till Gotlands försvar.

Gulli Petrini.

arbete med barnprogrammen. Alla länder i hela världen borde arbeta tillsammans, inte var för sig. Barnen är den kommande radiopubliken. Den skall vi vårda särskilt väl. Vi skall uppfostra den till god smak. Vi skall lära den att ha ögonen öppna för det som rör sig i tiden. Genom barnen skall freden komma i världen. De skola uppfostras i fredstankens tecken.

Vi ha märkt, att dramatik är något som roar barn kolossalt. Därför ha vi låtit en av B. B. C:s bästa dramatiker L. Du Garde Peach dramatisera vår egen, och i synnerhet främmande länders historia. Sedan ha vi naturligtvis även rent underhållande pjäser, och därtill ha vi lyckats få en stor barnavän. Mr Arthur Davenport, som är väl insatt i radioteaterns teknik. Även där försöker vi att omväxla så mycket som möjligt med både musik och effekter, minst lika noggrant som i de storas program. Under 14 dagar varje år få barnen skriva och föreslå vad de önska framfört och sedan ha vi under 14 dagars tid endast önskeprogram från barnen. På det sättet få vi en ledtråd till kommande program.

På fastställda dagar ha vi en tennisexpert, som talar om tennis, och lär barnen både grunderna och finesserna. Barnen vet att han är auktoritet, eljest skulle de aldrig lyssna. Likaså ifråga om cricket och andra sportgrenar. Andra dagar talar The Zoo Man om djur i samband med The Zoo, som ju varenda unge känner till. Barnen få veta, vad som har hänt i The Zoo t. ex. om det har kommit några nya djur eller fötts några. De få höra om skötseln av djur och små historier om dem. På det sättet få de intresse för och kärlek till djur.

För barnen är ingenting gott nog. Jag försöker att alltid ge dem bara det bästa. På barnprogrammen får icke läggas någon sparsamhetssynpunkt. Barnen skola vänjas vid att höra på radio", säger han, synpunkter, som hans svenska gäst vidarebefordrade till intresserade lyssnare.

Lision

Modesalong för
damhattar
Nybrogatan 14
Tel. 62 23 79

Innehavarinna fröken *Lisa Johansson*, som förut under många år förestått NK:s damhattavdelning och alltså har stor erfarenhet inom branschen.

KRANSAR

Gunnar Spångberg

67 48 30. Birgerjarlgatan 12. 61 23 45
Stockholm.

En skrivelse till socialministern.

Fredrika-Bremer-Förbundet har den 25 febr. avgivit begärt yttrande över bostadssociala utredningens betänkande med följande skrivelse:

GENOM REMISS AV DEN 28 JANUARI har styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet beretts tillfälle att yttra sig över Bostadssociala utredningens förslag till åtgärder från statens sida till främjande av bostadsförsörjningen för mindre bemedlade barnrika familjer. I anledning härav får styrelsen anföra följande.

Utredningens uppdrag, som avser städer och stadsliknande samhällen, har ett tvåfaldigt syfte nämligen dels att draga upp riktlinjer för sanering av undermåliga bostäder och bostadskvarter, dels ock att framlägga förslag till avhjälpande av rådande trångboddhet. De sakkunniga komma efter en utförlig mouivering till slutsatsen, att det är mot trångboddheten, som det allmänna i första hand bör träda in genom främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer.

Styrelsen vill helt ansluta sig till Bostadssociala utredningens uppfattning, att det är de barnrika familjerna som främst böra hjälpas. Enligt förebragt utredning är det i synnerhet sådana familjer, som drabbas av trångboddhet, då i deras fall de ekonomiska resurserna ofta nog ej räcka till både för anskaffande av tillräckliga bostadsutrymmen och för bestridande av de även i övrigt ökade utgifter, som ett större barnantal medför. För visso åligger det alltid samhället att vårda sig om de mindre lyckligt lottrade barnens bästa och härtill kommer, att i nuvarande befolkningspolitiska läge samhället har särskild anledning att beakta den risk för ytterligare utbredd barnbegränsning, som svårigheter för familjer med barn att finna lämpliga bostäder kunna innebära.

De sakkunniga tänka sig, att den föreslagna bostadsförsörjningen skall förverkligas på två vägar, genom inköp, när så lämpligen kan ske, av äldre fastigheter, som iordningställas för det avsedda ändamålet, och i synnerhet genom produktion av nya bostäder. Vid planläggning av lägenheter i nyuppförda hus räkna de sakkunniga med rymligare och framför allt mera ändamålsenligt uppdelade bostäder än de hittills mest brukliga.

I stället för den vanliga typen för familjebostad av ett rum och kök förorda de sakkunniga för familjer med tre barn lägenheter, där ytutrymmet är fördelat på två rum och kök, och för familjer med ett större antal barn ytterligare utökat utrymme och rumsantal. Enligt styrelsens uppfattning vore det en vinst för bostadstypernas och bostadsvanornas utveckling i vårt land, om statsmakterna ville ge sitt bifall till subventionering av bostäder med tillräckliga och på ett annat sätt än hittills differentierade utrymmen. Härmed skulle nämligen icke blott vinnas, att mindre bemedlade barnrika familjer finge sin bostadsförsörjning på ett mera tillfredsställande sätt tillgodosedd, utan ett efterföljansvärt exempel bleve givet för såväl kommunala och kommunalt subventionerade bostadsbyggen som enskild bostadsproduktion.

Utredningsförslaget till bostadstyper synes styrelsen innebära flera fördelar. Bland annat medför differentiering i två eller flera rum alltefter familjens storlek, att bostaden blir lugnare och trivsammare samt bereder möjlighet att ge barn av olika kön skilda sovrum, vilket för större barn och halvvuxen ungdom har stor betydelse icke blott ur hygienisk utan även ur sexaletisk synpunkt.

Styrelsen vill jämväl uttala sig för att varje lägenhet förses med ett tvättrum med tillgång även på varmvatten, där familjens medlemmar kunna tillgodose sin personliga hygien. Härigenom skulle också vinnas, att köket icke toges i anspråk för sådant ändamål. Tvättrummet bör göras rymligt. Det synes önskvärdt, att det göres så stort, att plats kan beredas för ett sittbadkar. Om det skall få växa ut till ett badrum i vanlig mening, bör göras beroende av om utrymme kan disponeras härför utan alltför stora kostnader.

Med avseende på olika vägar att nå fram till en god familjebostad med ändamålsenlig uppdelning vill styrelsen framhålla det goda resultatet, som nåtts genom Stockholms stats stödande av det s. k. småstugubyggandet.

Det är styrelsen angeläget understryka, att de bostadsbyggen, varom här är fråga, böra uppföras utan all lyx. Enligt förslaget skall staten icke blott i stor utsträckning skaffa bostadslån, utan också lämna årliga hyresbidrag för att därigenom bereda det klientel, för vilket bostäderna äro avsedda, möjlighet att bebo desamma. De årliga hy-

MARGARETHAS REKREATIONS- och VILOHEM

å den nyrestaurerade gamla slottsgårdens *Mauritzberg* är en ny gren, en nybildning av den vackra Margaretha-tanken, allmänt känd genom Margaretha-skolorna. Läget är utsökt vackert utmed Bråvikens södra strand. Moderata priser. Öppnas den 1 maj. Prospekt erhålles före den 15 april från Margarethaskolan, Norrmalmstorg 1, Stockholm, därefter direkt från Expeditionen, Mauritzberg, Östra Husby.

resbidragen komma att åvila skattebetalare av alla inkomstgrader. Detta är ett skäl — och åtskilliga andra kunde åberopas för att påyrka enkelhet vid bostadsbyggenas utförande.

Som organ för byggandet och fastighetsförvaltningen tänka sig de sakkunniga dels kommunen, som enligt förslaget dessutom skall upplåta tomt och svara för en del andra kostnader, dels ock erkänt allmännyttigt bostadsföretag. I detta sammanhang vill styrelsen framhålla, att av filantropiska föreningar eller stiftelser, synnerligen goda resultat vunnits vid fastighetsförvaltning genom den personligt sociala omvårdnad dessa kunna nedlägga. För kommuner, som redan ha en omfattande fastighetsförvaltning, blir den individuella synpunkten i omvårdnaden liksom vid urvalet av hyresgäster svårare att tillgodose.

Slutligen vill styrelsen framhålla, att den icke anser sig kunna ingå på de finansiella problem, som äro förbundna med berörda statssubventionerade bostadsproduktion. Dock synes det styrelsen, att med hänsyn till rådande läge i befolkningsfrågan liksom till det trängande behovet av en tillfredsställande bostadsförsörjning avsevärda offer borde bringas av det allmänna för beredande av bostäder åt mindre bemedlade barnrika familjer.

I anslutning härtill önskar styrelsen erinra därom att även i städer och stadslänkande samhällen, där bostadsbrist icke råder och kommunen följaktligen kan vara obenägen att gå in för bostadsförsörjning enligt sakkunnigeförslaget, finnas mindre bemedlade barnrika familjer som lida av trångboddhet på grund av svag ekonomi. Det synes styrelsen synnerligen önskvärt att jämväl på sådana orter bosatta barnrika familjer beredas möjlighet till hyresbidrag i enlighet med sakkunnigas förslag, under förutsättning att bostaden är ändamålsenlig med hänsyn till utrymme och uppdelning samt betingar skälig hyra. Styrelsen ifrågasätter, att detta spörsmål bringas under utredning.

Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse

Lizinka Dyrssen
f. af Ugglas

Den holländska senaten har nyligen beslutat utestänga de gifta lärarinnorna från förvärvsarbetet.

Enligt förljudande har fru Emmy Freundlich i Wien arresterats. Hon är socialdemokratisk ledamot av österrikiska parlamentet och för övrigt känd för sin omfattande internationella verksamhet: president i internat. kooperativa kvinnogillet, var den enda kvinnliga regeringsdelegaten vid den världsekonomiska konferensen 1927, då hon valdes till dess vice president och under den sista svåra krigstiden direktör för det österrikiska livsmedelsministeriet. Internationella Rösträttsalliansen har i en skrivelse till österrikiska regeringen hemställt om fru Freundlichs omedelbara frigivande.

För första gången har franska lantbruksakademien invalt en kvinnlig ledamot, Mlle Garola, föreståndarinnan för en lantbruksinstitution i Eure-et-Loire. — Det är också första gången, som franska tullen valt en kvinnlig expert på tyger och vävnader, då den till denna post kallat Mme André Turgat.

Om "kvinnan och mannens arbete" filosoferar André Maurois, äkta fransyskt, sålunda: "Det är gott för mannen att vara bland män under dagens timmar *utanför* hemmet. Det är också gott för honom att mot aftonen vända tillbaka till kvinnans värld. Den äkta kvinnan blir inte svartsjuk på mannens arbete. Stundom lider hon visserligen av det, men hon döljer sitt lidande och uppmuntrar honom. Andromache dode sina tårar, när Hector lämnade henne. Hon förstod sin uppgift som kvinna."

Hm!

Tre kvinnliga parlamentsledamöter tillfördes Portugals parlament vid senaste valet, det första, vari kvinnorna deltagit.

I två av Egyptens städer har man stängt bordellerna, och man hoppas, att exemplet skall mana till efterföljd i hela landet.

Som komplettering till den i februari-numret i presslägningsögonblicket införda skrivelsen till Abortkommittén kan nu tillfogas, att följande styrelsemedlemmar bildade majoriteten: Karolina Widerström, Ida von Plomgren, Mathilda Staël von Holstein, Axianne Thorstenson, Astrid Gierow, Elisabeth Quensel, Hanna Rydh, Ingeborg Öquist.

HERBA

4 olika blandningar

Konstgödselblandning för trädgård, växthus och krukväxter

A.-B. Nitrogenium, Stockholm O.

Nya förbundsmedlemmar

Borås: advokat Elsa Hainer.

Falun: fru Anna Winbladh.

Grycksbo: fru Stina Mide.

Gävle: fru Signe-Lisa Ehrenborg, fru Gunvor Eneström, fru Jenny Forsgren, fröken Elsa Gottschalk, fröken Anna Hillstedt, Strömsbro, fru Elsa Hillstedt, fru Hedvig Jacobson, fru Signe Larsson, fröken Maria Malmlöf, fru Ellen Mattsson, fru Augusta Reinecke, fru Agnes Risberg, *Strömsbro*, fru Inga Ruben, fru Judit Wemer.

Göteborg: fröken Ester Mosesson, fru Ann-Sofie Lindqvist, fröken Märta Bel-frage.

Halmstad: fru Maria Christenson, fröken Vera Falk, fru Lilly Köhlberg, doktor Anna Stina Pettersson, fröken Margit Tunå.

Härnösand: fru D. Hake, fru Lisa Jung.

Karlstad: fru Ingrid Bergström, fru Bojan Björkstam, fru Alfhild Ekman, fru Stina Huzell, fröken Anna Jonsson, fru Anna-Stina Norling, fru Helfrid Persson, fru Ruth Söderström, fru Maria Weiss, fru Greta Werner.

Kristianstad: fru Jenny Höijer, *Tollarp*.

Landskrona: fru Sophie Fritsch, fru Lena Koschmiski, fröken Dagmar Lindberg, fru Ingeborg Lundh, fröken Nora Lina Malm, fru Karin Sandström, fröken Wiwi Sjöberg.

Lidköping: fröken Ruth Engström.

Linköping: lektor Anna Christenson, fröken Brita Eriksson, fröken Karin Eriksson.

Luleå: fru Edla Wikström.

Lund: fröken Johanna Andersson, *Es-löv*, fröken Selma Bengtsson, *Eslöv*, fru Hedvig Blomqvist, fru Ella Bring, fru Gerda Eklundh, fru Ebba Fehrman, fru Gurs Gis-lén, fru Anna Grönkvist, fru Carita Hassler-Göransson, fru Luise Kahlson, fru Brita Kjellberg, fru Solveig Lagerroth, fru Tyra Landhammar, fru Lisa Lanke, fru Ruth Ljunggren, fru Magnhild Noreen, fru Agda Persson, fröken Karin Rudmark, fru Signe Rydsjö, fru Anna Siwe, fru Ester Sjöberg, fru Stina Skoog, tandläkare Ingrid Sommarin-Bergqvist, doktor Karin Söderholm-Strömberg, fru Ada Werin.

Malmö: fru Elfrida Breikull, fröken Daisy Elander, fröken Hilma Friberg, fru Maja Gagner, fru Saga Hedelin, fru Maja Hilleren, fru Emmy Hultén, gymnastikdi-

rektör Elsa Jönsson, fru Maria Lund, fröken Anna Lundgren, direktör Emil Olsson, fru Mia Thoner, tandläkare Margareta Wulff.

Mjölby: fru Selma Carlsson, fru Hanneh Malmqvist, fru Olga Öhlin.

Norrköping: fru Linnéa Christof-ferson.

Stockholm: fru Elsa Cedergren, fru Julia Claussen, fröken Ulla Eriksson, fröken Elsa von Friesen.

Sundsvall: fru Maria Andersson, fru Naima Burman, fru Gull Frölander, fru Blenda Hammarström, fru Magda Hydén, fru Ebba Junker, fru Helga Knaust, fru Eugenia Nilsson, fru Dagmar Orving, fru Birgitta Petré, fru Greta Sjönell, fru Elsa Sundman, fru Alma Tempelman, fröken Frida Witkowsky.

Svalöf: fru Daisy Andersson, fröken Vineta Falck, fru Alma Friberg, fru Margit Granhall, fru Madde Gustafsson, fröken Karin Hanson, fröken Viktoria Hartelius, fru Betty Hedlund, fru Elsa Jacobsson, fru Elin Müntzing, fröken Gudrun Nilsson, fru Elvira Olsson, fröken Lilly Olsson, fröken Magna Palm, fröken Hanna Rosenqvist.

Uddevalla: fröken Birgit Busck, fru Anna Christofferson, fröken Tora Ekstrand, fröken Elsa Friberg, fru Elna Höglund, fröken Sara Jacobowsky, fru Ingeborg Lindström, fröken Frances Macfie, fröken Thyra Macfie, fru Gertrud Olovsson, fru Rosa Schwartzman, fröken Therese Svensson, fru Lissa Walin, fröken Ellen Westergren, fru Vera Wockatz.

Varberg: fru Marie Johnsson, fru Emma Krook.

Växjö: fru Solveig Edmar, fröken Rut Groos.

Örebro: fröken Maria Bergdahl, fröken Cissi Hahn, fru Elsa Linderholm.

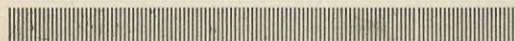
F.-B.-F.-kretsarna.

Boråskretsen inledde höstterminens arbete med startandet av en diskussionsklubb, vilken uppdelades på två linjer, en för fri diskussion och en för mötesteknik.

Början gjordes den 11 okt. med en fri diskussionsafton. Ämnet "Kvinnan och yrket" gav rika möjligheter till meningsutbyte och lockade även ovanligt många att delta.

Den 15 nov. avhölls det första sammanträdet i mötesteknik. Ett fingerat barna-

MATTOR

rengöras och sommarförvaras med bästa resultat hos

Freys Express A.-B.

Tel. Namnanrop.

vårdssammanträde hölls, och tack vare den sakkunniga hjälp kretsen hade fördel åtnjuta blev det hela synnerligen instruktivt och givande.

Tillsammans med Vita Bandet och Husmodersföreningen inbjöd Boråskretsen allmänheten till ett föredrag om "Övergångsålderns problem" av teol. lic. Anita Nathorst, vilket hölls i Kommunala Flickskolans aula den 7 nov. och med stort intresse åhördes av en ovanligt talrik publik.

På sitt sista sammanträde för höstterminen hade kretsen den stora förmånen få lyssna till fröken Ida von Plomgrens utomordentligt värdefulla föredrag "Interiörer från F.-B.-F:s verksamhet".

Falköpingskretsen hade den 20 febr. sitt årsmöte under talrik tillslutning. Års- och revisionsberättelserna föredrogos, och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. De styrelseledamöter, som voro i tur att avgå, återvaldes, och till ny ledamot efter fru Hildur Dalhoff, som avflyttat, utsågs fru Sonja Borg. Till representanter vid förbundets almänna årsmöte utsågs fru Tullie Koch och fröken Ruth Gustafsson med fruarna Gurli Stanzén och Anna Larsson som suppleanter. Revisorer-na återvaldes med fru Beda Andersson och fröken Elsa Linell som suppleanter.

Efter förhandlingarnas slut följde samkväm med musik m. m., och till sist höll överläraren H. Svensson ett av skioptikonbilder beledsagat föredrag om en cykelfärd på Öland.

Göteborgskretsen hade den 21 febr. årsmöte. Efter föreningsärendenas behandling höll dr Gerda af Geijerstam föredrag: Fet eller mager?

Den 29 nov. förevisades på f. m. vid 2 föreställningar för de högsta klasserna i ett flertal av stadens flickskolor samt på e. m. för förbundsmedlemmar och allmänheten den propagandafilm, som förbundsstyrelsen ställt till kretsarnas förfogande.

Halmstadskretsen hade sitt årsmöte den 8 febr. å hotell Svea under fröken Anna Ljungbergs ordförandeskap. Styrelsen med suppleanter, revisorer och revisorssuppleanter omvaldes och ansvarsfrihet beviljades. Efter förhandlingarna höll musikkdirektör Sven-Åke Welin ett intressant föredrag om kyrkomusikens historia och fru Karin Peters sjöng några olika delar av gammal kyrkomusik från medeltiden och nyare tid. Därefter vidtog samkväm med pianomusik av direktör Welin.

Styrelsen beslöt att anslå 600 kr. till att öka stipendiefonden för Hallands län.

Den 11 febr. deltog kretsen i anordnandet av ett föredrag i Immanuelskyrkan av fru Ester Lutteman över ämnet Fosterlandskärlek och Fredsvilja.

Karlskronakretsen höll årsstämman den 25 febr. under ordförandeskap av fröken Anna Järnstedt å Frimurarhotellet.

Sedan styrelsens årsberättelse och revisionsberättelsen föredragits och ansvarsfrihet beviljats företogs val. De styrelseledamöter, som stodo i tur att avgå, likaledes suppleanterna, återvaldes. Att representera kretsen vid förbundets årsmöte valdes grevinnan Carola Wachtmeister och fröknarna Signe Nelsson, Disa Skantze, Maja Tornér och Stina Karlberg. Revisorer och revisorssuppleanter omvaldes. Till ledamot i stipendieinstitutionens länsnämnd för 5 år valdes grevinnan Carola Wachtmeister.

Efter några meddelanden angående språkurser och diskussionsklubben m. m. överläts ordet till d:r A. R. Prag, som höll ett både sakrikt och roande föredrag: "Något om barnavård och barnavårdsinrättningar i staden". Efteråt följde samkväm.

Kristianstadskretsen hade den 1 mars på Bio anordnat en föreställning av filmen "Dit vi hunnit" inför en nära nog fullsatt salong.

Landskronakretsen hade årsmöte den 15 febr. under ordförandeskap av

LIPTONS THE
är bäst

rektor Valborg Cervin. Sedan års- och revisionsberättelserna upplästes och godkända förrättades styrelseval. Samtliga styrelsemedlemmar och suppleanter omvaldes. Likaledes omvaldes revisorer och revisorssuppleant. Till ombud vid årsmötet i Östersund valdes ordf., fru Torpson, v. ordf., rektor Cervin, och sekr., fru Munck af Rosenschöld. Till kretsens representant i stipendieinstitutionens länsnämnd utsågs fru Munck af Rosenschöld.

Kretsen beslöt att, i likhet med vad som skett sedan 1925, pålägga sig en extra beskattning av 30 öre pr medlem årligen, som tillfalla stipendiefonden.

Efter förhandlingarna höll professorskan Ingegerd Ingvar ett synnerligen medryckande och intressant och livligt uppskattat föredrag om "Reseintryck från Sovjet-Ryssland sommaren 1934". Därefter samkväm.

Lundakretsen hade årsmöte den 25 febr. under ordförandeskap av fru Carola Eklundh. I samband därmed föresågs å Reginabiografen inför fulltalig publik filmen Dit vi hunnit.

Det därpå följande sammanträdet inleddes med ett hälsningsanförande av ordföranden, som även i några minnesord erinrade om de sedan förra året avlidna medlemmarna. Styrelse och revisorer omvaldes. Till ombud vid F.-B.-F:s årsmöte utsågos: fru Eklundh, Petrén, Nordström, Mortensen, Mjöberg och Göransson samt fröknar Beijer och Westdahl jämte 2 suppl. Antalet mötesvärdinnor utökades till 6 och nyvalda blevo: fröken Stina Pahlsson, fru Vera Sjöberg och Elisabeth Bergendal.

Därefter höll fil. lic. Ivar Harrie föredrag om: 1920-talet — en litterär epok. Talaren gav en fascinerande och spirituell analys av de idéströmningar, som kännetecknade litteraturen under nämnda period.

Den 1 febr. var kretsen jämte andra kvinnoföreningar i Lund av Lunds husmodersförening inbjuden till sammanträde. Fru Marie Michelet höll föredrag om Hemmets anda, och musik utfördes av konstnärsparet Baranowski.

Malmökretsen höll den 25 febr. sitt talrikt besökta årsmöte i Kungsparkens festsal. Styrelse och revisorer omvaldes. Som revisorssuppleant efter fru Anna Green, som undanbett sig återval, nyvaldes barnavårdsman Martha Holmberg. Till ombud vid förbundets årsmöte utsågos ordf. fru Quensel och fru Hultgren, Nordenstedt, Schartau, Lovén, Selmer och Berggren, rektor Mörner och e. o. hovrättsnot. Nilsson. Ett tidigare beslut om höjning av medlemsavgiften till kr. 5:—, varigenom 3 kr. tillfaller förbundskassan, bekräftades.

Efter förhandlingarna höll teol. o. fil. kand. Ester Lutteman ett livligt uppskattat föredrag "Bevara och förvärva — ett problem för individer och rörelser". Hon framhöll därvid bl. a. att F.-B.-F. är den organisation, som mest direkt fått uppdraget att förvalta vår svenska kvinnorörelses arv. Det gäller att söka kontakt med de nya rörelserna inom kvinnovärlden, ty därigenom kunde man åstadkomma den enhetsfront, som fordras för att göra kvinnorörelsen av idag livsduglig.

Mjölbykretsens styrelse har efter årsmötet den 21 febr. följande sammansättning: fru Gertrud Wågman, ordf., fröken Martha Lundgren, v. ordf., fru Rakel Gerholm sekr., fröken Ingeborg Barr, v. sekr., fru Blenda Adolfsson, kassör, samt fröken Anna Brizèr och fröken Rut Kennel.

Till suppleanter valdes: fru Märtha Gustafsson, omvald, och fru Greta Svärd, nyvald efter fröken Margareta Myhrman.

Norrköpingskretsen hade den 5 febr. anordnat filmafton å Hörsalen. Det var Norrköpings Arbetarinstitut, som välvilligt upplåtit en plats för filmen "Dit vi hunnit" å sitt föreläsningsprogram. Aftonen inleddes med jubileumskantaten, utförd av en damkör under ledning av d:r G. Edberg och med fru Alva Larsén som solist och fröken Margit Zander vid pianot. Därefter gav fru Elsa Alkman en liten resumé över Norrköpingskretsens öden alltsedan födelseåret 1921. Publiken var talrik.

HERTHAS redaktionskommitté består, förutom av tidskriftens redaktör, av: Karin Fjällbäck-Holmgren Ida von Plomgren och Axianne Thorstenson.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**. Redaktör: *Margareta von Konow*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt eller i bokhandel*. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 4:50, 1/2 år kr. 2:50. Lösnummer 45 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klara-bergsgatan, Stockholm*. Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Telefon: 20 48 50. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Telefon: 10 27 62.

Fredrika-Bremer- Förbundets sjuksköterskebyråer:

- i Stockholm, Smålandsgatan 20. Tel. 10 68 98.*
- i Göteborg, Vasa Kyrkogata 5. Tel. 361 87.*
- i Umeå, Centrallasarettet.*
- i Linköping, Nygatan 42. Tel. 8 06.*
- i Jönköping, Kjellbergiska Stiftelsen, Rosenlund. Tel. 21 37.*
- i Västerås, Centrallasarettet.*
- i Falun, Högbo Central-sanatorium. Tel. Namnanrop.*
- i Sundsvall, Lasarettet.*
- i Karlstad, Centrallasarettet.*
- i Östersund, Centrallasarettet.*

Byråerna mottaga sjukbud hela dagarna, per telefon även nattetid.

SNIAMUSLIN

tyget på modet

tyget som gör modet

Detta underbara silkesliknande tyg har det mjuka och vackra fall som modet kräver, det är mjukt och behagligt att bära och — billigt. Ni får fler klänningar för det belopp Ni avsatt om Ni använder Rydboholms Sniamuslin. Och så finns det så många förtjusande och exklusiva mönster och underbara färger att välja på.

RYDBOHOLMS Sniamuslin finnes i alla välsorterade manufakturaffärer och varuhus till följ. priser:

enfärgad	1.45
mönstrad, ljusa	1.50
mönstrad, mörka	1.65

RYDBOHOLMS

Sniamuslin

TILLVERKARE: RYDBOHOLMS A.-B., RYDBOHOLM

